

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTEKÓW W WARSZAWIE
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTEKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V W X Y Z

Nr

ZACHODNIO-
POMORSKIE

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. JAKUBA AP.

2. Czas powstania

3 ćw. XIIIw.

3. Miejscowość

GOLICE

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres

Golice, 74-130 Cedynia

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo

Cedynia

gmina

pow. STARGARDZKI

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Grüneberg

7. Przynależność administracyjna

1 VI 1975

województwo

Chojna

powiat

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka pw. Narodzenia NMP
w Cedyni, ul. Chopina 5, 74-130 Cedynia

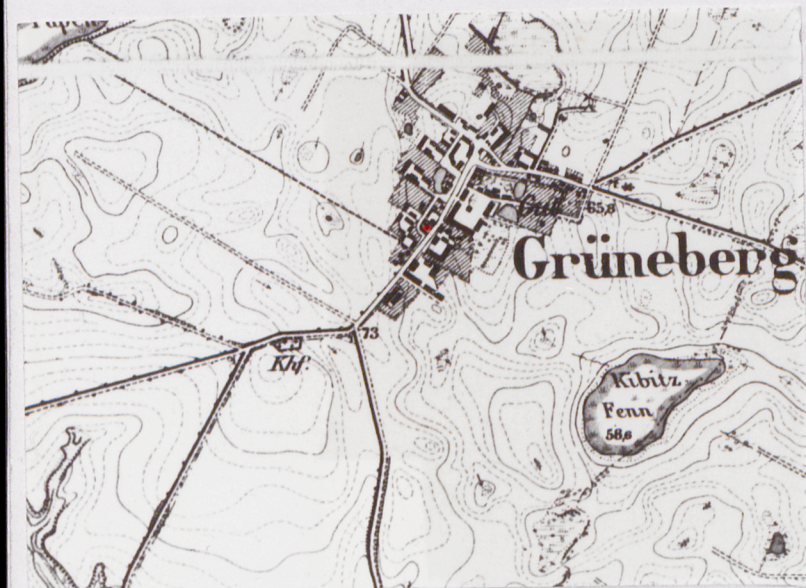
9. Użytkownik i jego adres

Filia Parafii Rzymskokatolickiej w Cedyni

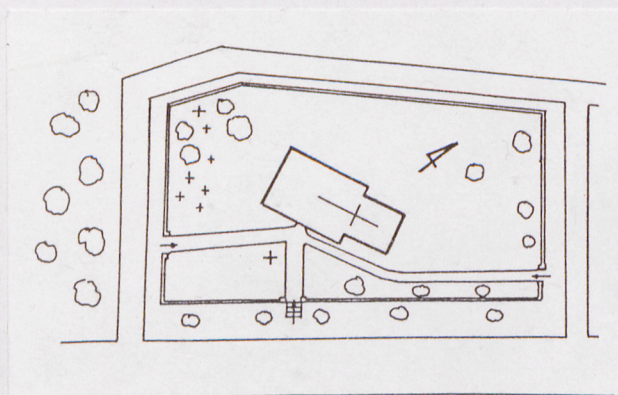
10. Rejestr zabytków

Nr data 04.07.1956

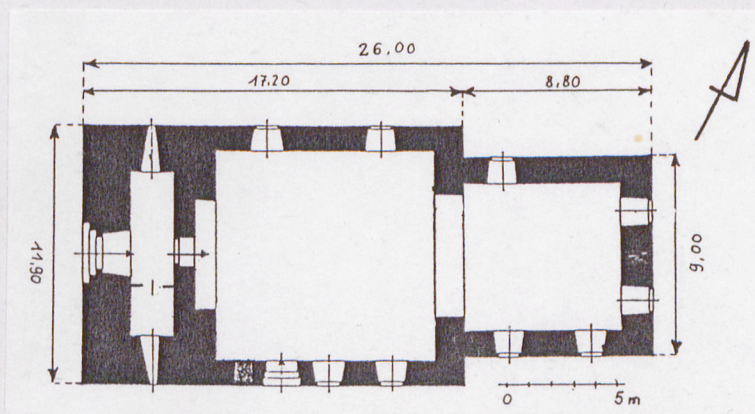
121
A-955

Widok od pn-wsch.

plan sytuacyjny

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Kościół w Golicach wzniesiony został w III ćw. XIII w. w formach wczesnogotyckich. Wzmiankowany był po raz pierwszy w 1337 r., kiedy to do parafii należały cztery, a do kościoła jeden łan ziemi. W 1401 r. wymieniany jest proboszcz Nikolaus Schonenveld. Golice należały wówczas do rodziny Güstebiese, w 1455 r. przeszli w posiadanie zakonu krzyżackiego, a wkrótce potem joannitów, którzy mając w Golicach konturę przez kilka stuleci sprawowali patronat nad kościołem. Po wprowadzeniu reformacji przez margrabiego Jana Kostrzyńskiego, kościół ok. 1538 r. przejęty został przez protestantów. W 1550 r. w Golicach utworzono zarząd dóbr protestanckiej gałęzi zakonu joannitów, podległej mistrzowi krajowemu w Słońsku. W XVII w. za czasów mistrzów Jana Maurycego i Wilhelma Maurycego von Nassau reaktywowano komturę. W 1810 r. po rozwiązaniu zakonu dobra golickie przekształcone zostały w domenę królewską. Za czasów joannickich kościół uległ pewnym przekształceniom. W 1720 r. powiększono okna. W 1749 r. nadbudowano nad zachodnią częścią drewnianą wieżę - o pracach tych świadczy data na zachowanym do dziś krzyżu maltańskim wieńczącym szczyt prezbiterium. W XIX w. patronat nad kościołem należał do panującej rodziny królewskiej. W latach 20-tych XIX w. przekształcono wnętrze świątyni. Ściany ozdobiono polichromią złożoną z malowanych gotyckich arkad i główek anielskich, zaś łuk tęczowy być może powiększono, nadając mu gotycką formę. Za czasów protestanckich we wnętrze kościoła wbudowana została głęboka empora muzyczna od zachodu i dwie emporie boczne. Pod północną częścią łuku triumfalnego usytuowana była ambona z II poł. XVII w. W XIX-wiecznej, ceramicznej chrzcielnicy przechowywano przedstawieniem Adama i Ewy, na ołtarzu stały dwa świeczniki mosiężne z 1651 r., zaś na wieży wisiał dzwon z XV w. Kolejny remont przeprowadzono w 1907 r. o czym świadczyła data na nie zachowanej dziś chorągiewce wieńczącej wschodni szczyt korpusu nawowego. Do końca II wojny światowej kościół w Golicach był ewangelicką świątynią parafialną należącą do synodu w Chojnie.

c.d. Załącznik nr 1

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Kościół położony w centrum wsi, w obrębie cmentarza grzebalnego, po pn-zach stronie drogi wiejskiej, orientowany. Cmentarz ogrodzony murem z kamienia polnego, z bramkami od strony pd - i zach. (od strony pn mur częściowo zniszczony, obecnie, tj. w 1996 r. wznoszony od nowa z zachowanego materiału). Zieleń, głównie akacje skupione przede wszystkim pomiędzy grobami w zachodniej części cmentarza. Kościół dostępny od strony zachodniej i południowej.

Materiał, konstrukcja, technika. Ściany. Kościół wzniesiony ze starannie obrobionych ciosów granitowych, układanych w regularne warstwy wyrównane okreskami kamiennymi, wschodni szczyt nowy i wschodnia część północnej ściany prezbiterium wzniesione w o wiele mniej starannej technice. Pierwotny, ukośnie profilowany cokół widoczny tylko w pd-wsch. narożniku budowli. Gzyms wieńczący późniejszy, ceglany, otynkowany.

Strop nad nawą obecnie żelbetowy, złożony z masywnych, krzyżujących się belek, tworzących wielkie „kasetony” pierwotnie drewniany zniszczony podczas pożaru w 1972 r. Nad prezbiterium zachowany dawny strop o konstrukcji drewnianej, odeskowany.

Wieżba dachowa - nad nawą nowa, z lat 70-tych XX w. - płatwiowo-kleszczowa z dwiema ścianami stolcowymi, skrzycona na niby. Nad prezbiterium zachowana stara wieżba, obecnie niedostępna.

Dach kryty dachówką-karpówką, układany w „koronkę”. Na korpusie nawowym pokrycie nowe, z czasu odbudowy w latach 70-tych, na prezbiterium stare - oryginalne, lub przełożone.

Posadzki - nowe - terakota łączona z lastriko.

Schody - w portalach wejściowych do kościoła granitowe progi - w wejściu głównym położony na poziomie otaczającego terenu, w wejściu bocznym - nieco podwyższony. Wejście na strych po drabinie z kruchty.

Drzwi - główne klepkowe, z klepek ułożonych w „jodełkę” pochodzą z czasu odbudowy w latach 70-tych, boczne - XVIII-wieczne, z analogicznie ułożonych, lecz znacznie szerszych klepek przybijanych ćwiekami i profilowanych na brzegach.

Okna. Obecnie późnobarokowe, z 1720 r. zamknięte łukami koszowymi, od strony zewnętrznej obwiedzione tynkowymi opaskami wewnątrz rozglifione w nawie wysokie, w prezbiterium znacznie mniejsze. W prezbiterium dwa otwory ściany wschodniej przeszklone witrażowo, w ścianach bocznych - okna krosnowe, o konstrukcji drewnianej. W nawie - okna o konstrukcji metalowej z czasu odbudowy kościoła w latach 70-tych. Pierwotne znacznie mniejsze otwory okienne zamknięte były ostrołukowo. W ścianach bocznych zachodniej części kościoła zachowane pierwotne okienka szczelinowe, oświetlające wnętrze wieży - wąskie, zamknięte prosto.

Rzut i wnętrza. Kościół jednonawowy, z prosto zamkniętym, wydzielonym prezbiterium, oraz z poprzecznie usytuowaną wieżą zachodnią o tej samej szerokości, co nowa (o murach zrealizowanych, lub zachowanych do wysokości ściany nawy). Wymiary: wnętrze nawy: 9,50 m x 9,30 m; wnętrza chóru: ok. 1,10 m; szczyt zachodni ok. 1,60 m. Prezbiterium oddzielone od nawy potężnym łukiem tęczowym - o ostrym wykroju oraz b. szerokich ościeżach i podluczu. Wnętrze nawy obecnie pozbawione empory zachodniej, pierwotnie połączone z halą podwieżową szeroką, niemal półkolistą sklepioną arkadą, zachowaną obecnie w formie głębokiej niszy, mieszczącej w dolnej części odcinkowo sklepione przejście z kruchty do wnętrza nawy. W kruchcie zachowany oryginalny, zapewne średniowieczny tynk o nierównej fakturze. W południowej części hali podwieżowej wydzielona drewnianą ścianką komórka.

Bryła. Kościół obecnie bezwieżowy. Korpus nawowy i prezbiterium nakryte osobnymi dachami dwuspadowymi. Widoczna w rzucie dolna część wieży nie wyodrębniona ani w bryle, ani w elewacjach.

c.d. Załącznik nr 1

14. Kubatura 2.040 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 160 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne kościół rzymskokatolicki	17. Użytkowanie obecne kościół rzymskokatolicki
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Po 1972r. odbudowa z zniszczeń wywołanych pożarem: wykonanie nowego żelbetonowego stropu, więźby dachowej, nad nawą pokrycie nowego dachu dachówką karpiówką. Zbicie tynków we wnętrzu do wysokości 3-4 m, osuszenie murów, wykonanie nowej posadzki, drzwi w portalu zachodnim oraz metalowej konstrukcji i przeszklenie okien w nawie, a także ołtarza soborowego i ołtarzy bocznych we wnętrzu. 1993-1994 - malowanie wnętrza, ozdobienie go polichromią, autorstwa p. Lipki z Warnicy 1995 - wykonanie nowych ławek przez p. Walczaków z Gorzowa 1996 - odbudowa kamiennego ogrodzenia cmentarza od strony północnej, z wykorzystaniem starego materiału.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje Kościół po gruntownych pracach remontowych, w dobrym stanie technicznym.	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Przy ewentualnym odtworzeniu empory muzycznej należy wykonać ją w lekkiej konstrukcji drewnianej, nie zasłaniającej niszy w ścianie zachodniej, będącej pozostałością po otworze między kruchtą i nawą. Bezwzględnie zachować należy stary, nierówny tynk w hali podwieżowej oraz pozostałości dekoracji w szczycie wschodnim, która wymaga fachowej konserwacji.	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

- Świechowski Z., Architektura granitowa Pomorza Zachodniego w XII w. Poznań 1950, s. 77
- Voss G., Hoppe W., Die Kunstdenkmäler der Provinz Brandenburg, Bd. VII, T 1, Kreis Königsberg Nm. H. III, s. 158-162

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsca przechowywania, sygnatury)

- Voss, Hoppe, op. cit. s. 160, il. 148
- Archiwum Fotograficzne PSOZ Szczecin

24. Uwagi różne

Karta „zielona” zabytku w PSOZ / Szczecin opracowana w 1959r.

Neo-Nr 50.901-50.921

Nr ins. dok. Komor. 307 c/36

25. Opracował

tekst mgr Maciej Słomiński, 10. 1996r.

mgr Maciej Słomiński, 10. 1996r. *M. Słomiński*

wg. Voss, Hoppe, op. cit. s. 161, il. 149, aktualizacja mgr Maciej Słomiński, 10.

planý, rysunki 1996r.

.....
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia, fotografiemgr Maciej Słomiński...10...1996r

Imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów ...RSOZ-Szczecin

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładki z tekstem i zdjęciami

1. Miejscowość Golice	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Kościół Filialny p,w, Św. Jakuba Ap.	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt 12 i 13

c.d. pkt 12

Po II wojnie światowej przejęty został przez katolików i poświęcony w 1947r. Przez wiele lat był filią parafii w Moryniu, od 1968r. należy do parafii w Cedyni. Dnia 1.05.1972r. zniszczony został przez pożar. Spłonęła drewniana wieża, więźba dachowa i strop nad nawą, której wnętrze uległo zniszczeniu. Stopieniu uległ średniowieczny dzwon. Nietknięte pozostało prezbiterium. Do odbudowy kościoła przystąpiono w 1973r. W 1995r. wykonano remont wnętrza, które ozdobione zostało nową polichromią

c.d. pkt 13

Elewacje. Zachodnia, szczytowa elewacja kościoła pozbawiona elementów artykulacji, poza trójjuskowym, ostrołukowym portalem na osi. Górna część szczytu ozdobiona niewielką blendą krzyżową, nadbudowana z cegły po pożarze w 1972r. Otwory okienne rozmieszczone po dwa w bocznych ścianach nawy oraz w ścianie południowej prezbiterium. W północnej ścianie chóru jedno okno. W południowej elewacji nawy zachodniej ostrołukowy, dwuuskowy portal, a nad nim - zamurowane, niewielkie, ostrołukowo zamknięte okno. W ścianie wschodniej prezbiterium ślady trzech ostrołukowych okien (środkowe wyższe i szersze od bocznych). W szczycie ostrołukowa nisza podzielona trzema mniejszymi blendami i ujęta parami blend po bokach. Środkowa blenda pokryta wczesnogotycką dekoracją - rytą w tynku i barwioną, naśladującą podziały na kwatery okienne, zdobione ornamentem w kształcie wici, lub kutych krat. Nad blendą okulus oświetlający pomieszczenie strychowe. Na wierzchołku szczytu zamocowany metalowy krzyż maltański z datą 1749. W północnej ścianie prezbiterium widoczne ślady nie istniejącej dziś zakrystii - przemurowanie pn-wsch narożnika chóru cegłą o dużym formacie oraz nieregularny, wtórnie zmieniony watek muru we wschodniej części elewacji. W jej części zachodniej - zachowany niewielki, zamurowany portal ostrołukowy.

Wypozażenie. Z dawnego wyposażenia we wnętrzu zachowane dwa ornamentalne witraże we wschodniej ścianie prezbiterium oraz mosiężny świecznik korpusowy w nawie (XIXw.). W 1995r. kościół ozdobiony został nową polichromią, pokrywającą strop, podłucze łuku tęczowego i częściowo ściany prezbiterium (dekoracje ornamentalne z przedstawieniem m.in. Chrystusa - Siewcy i patrona kościoła św. Jakuba). Nawa wyposażona w stylowe ławki, wykonane ostatnio w Gorzowie Wlkp.

Instalacje. Kościół wyposażony w instalację elektryczną wykonaną po pożarze w 1972r. Brak ogrzewania.

widok od -pd-wsch.

widok od pn-zach.

widok od pn-wsch. wg Vossa
lata 20-te XXw.

elewacja
południowa

← elewacja wschodnia →

elewacja zachodnia ↗

blendy z dekoracją w szczycie wschodnim

1. Miejscowość

GOLICE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ FIL. P.W.
ŚW. JAKUBA AP.

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

fotografie

portale
w elewacji
zach. i pd

zamurowany
portal
w pn elewacji
prezbiterium

wnętrze

Wkładkę założył:

Miejsce przechowywania:
Jed. W.A. Olsztyn
OZGrafi. Z.P. Ostró

Wzór ODZ 1978 r.

zamurowane okno w pd ścianie nawy

otwór w pd ścianie wieży

wnętrze prezbiterium